

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТОК ДІТЕЙ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Навчально-методичний посібник
для студентів педагогічних вузів*

Укладач Т.М. Дука

Умань-2016

УДК 376(075.8)
ББК 74.30.я73
В – 54

Виховання та розвиток дітей в інклюзивному освітньому середовищі: навчально-методичний посібник [для студентів ВНЗ] / уклад. Т.М.Дука. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2016. – 121 с.

Укладач:

Дука Тетяна Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри психолого-педагогічної, превентивної та інклюзивної освіти

Рецензенти:

Швидка С.О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

Рогальська-Яблонська І.П. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методик дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Навчально-методичний посібник призначений для допомоги студентам під час опрацювання курсів «*Основи інклюзивної освіти*», «*Професійна діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі*», «*Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими потребами*».

*Затверджено
на засіданні вченої ради факультету дошкільної та спеціальної освіти
(протокол № 4 від 15 листопада 2016 р.)*

УДК 376(075.8)
ББК 74.30.я73

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА		4
РОЗДІЛ I. ДІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ		6
1.1.	Класифікація вад психофізичного розвитку	6
1.2.	Діти з порушенням слуху	6
1.3.	Діти з порушенням зору	9
1.4.	Діти з розладами функцій опорно-рухового апарату	11
1.5.	Діти з вадами розумового розвитку	16
РОЗДІЛ II. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ		25
2.1.	Основні поняття в галузі інклюзивної освіти	25
2.2.	Науковці про проблему інклюзивної освіти	27
2.3.	Аналіз досвіду навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в інших країнах	30
2.4.	Обґрунтування інклюзивної освіти	34
РОЗДІЛ III. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ		40
3.1.	Посада асистента вчителя в державних нормативних документах	40
3.2.	Робота асистента вчителя в інклюзивному освітньому закладі	45
3.3.	Кваліфікаційні вимоги та посадові обов'язки асистентів педагога	60
3.4.	Основні відмінності між завданнями вчителя та асистента	70
3.5.	Підготовка асистентів педагогів інших країн: США, Велика Британія	79
РОЗДІЛ IV. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ		89
4.1.	Рекомендації соціальним педагогам щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	89
4.2.	Рекомендації практичним психологам щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	91
4.3.	Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище	92
4.4.	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання	96
ГЛОСАРІЙ		108
ДОДАТКИ		112
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ		120

ПЕРЕДМОВА

Інтеграція дітей з порушеннями психофізичного розвитку в загальноосвітній школі становить складну проблему. Її позитивне розв'язання дуже бажане, оскільки кожна дитина, а особливо з психофізичними вадами, повинна мати потенційні можливості повноцінного розвитку як особистість, потребує якомога ширших контактів із оточуючим світом та соціумом. Проте саме лише перебування у соціумі без спеціальної педагогічної роботи, спрямованої на ввекдення дитини у предметний світ і світ людських стосунків, ще не вирішує проблеми. Крім того, такі діти потребують дбайливого дотримання охоронного режиму та лікарського контролю, що необхідно забезпечити в інклюзивному класі загальноосвітньої школи. Без забезпечення всіх умов, необхідних дитині з особливими освітніми потребами, інтеграція в загальноосвітньому просторі може завдати непоправної шкоди її здоров'ю, а отже – і формуванню особистості в цілому.

Особливо важливе значення має правильно організоване виховання та навчання дітей з вадами у розвитку в дошкільний та шкільний періоди. Саме в цей час закладаються передумови становлення особистості, цілісного розвитку потенційних можливостей дитини.

Залучення до масових навчальних закладів дітей з особливими потребами вимагає від усіх учасників цього процесу певного перегляду традиційних поглядів щодо мети, функцій, організації роботи закладу. Проте до найактуальніших проблем успішної реалізації інклюзивного навчання належить питання професійної підготовки педагогів, яким слід опанувати відповідні знання та навички.

Уміння налагодити партнерські стосунки з батьками такої дитини – також одна із складових успіху. При цьому слід пам'ятати, що дуже часто не лише дитина стає аутсайдером, а й самі батьки, замикаючись у своєму горі. Крім того, вони дуже чутливі до найменшої критики на адресу своєї дитини; їхній метод виховання часто проявляється в гіперопіці, що обмежує активність